

PROGRAM
PROFILAKTYKI LOGOPEDYCZNEJ

Opracowanie: *mgr Sonia Woźna - logopeda*

**Przedszkole nr 22
w Warszawie**

Spis treści:	Str.
1. Wprowadzenie.....	3
2. Cele programu	4
3. Sposób realizacji	4
4. Wspomaganie prawidłowego rozwoju mowy dziecka:.....	7
4.1. ćwiczenia motoryki aparatu artykulacyjnego.....	7
4.2. ćwiczenia oddechowe i fonacyjne.....	10
4.3. ćwiczenia słuchowe.....	12
4.4. ćwiczenia dźwiękonaśladowcze.....	13
4.5. ćwiczenia i zabawy słowno-muzyczno-ruchowe.....	17
4.6. ćwiczenia stymulujące ogólny rozwój dziecka.....	22
5. Scenariusze zajęć (przykłady)	24
Literatura	37

1. WPROWADZENIE

Mowa w znacznej mierze wpływa na całokształt rozwoju dziecka. Dzięki jej rozumieniu poznaje ono otaczający go świat. Mowa stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, wiedzy o świecie oraz pozwala na wyrażanie swoich myśli, opinii i uczuć. Jest też źródłem zaspokojenia jednej z podstawowych potrzeb psychicznych człowieka - kontaktu z drugim człowiekiem.

Okres przedszkolny jest czasem ostatecznego formowania się systemu fonetyczno-fonologicznego oraz pojawiania się wszystkich kategorii gramatycznych. Jednak rozwój mowy nie przebiega tak samo u wszystkich dzieci. Jedne zaczynają mówić szybciej a u innych mowa pojawia się później. Mowa wielu dzieci odbiega też od normy rozwojowej.

Na każdym etapie rozwoju mowy dziecko przyswaja nowe umiejętności językowe: opanowuje nowe słownictwo, buduje dłuższe wypowiedzi, poprawia sprawność artykulacyjną. Rozwój mowy zależy od wielu czynników: społecznych i biologicznych.

Obserwacje zachowań komunikacyjnych dzieci, szczególnie tych rozpoczynających edukację przedszkolną, często wykazują mniejsze lub większe nieprawidłowości a coraz częściej także zaburzenia w rozwoju mowy. Ma to istotny wpływ na przebieg procesu nauczania w okresie przedszkolnym.

Dlatego tak ważne jest stymulowanie i wspieranie prawidłowego rozwoju mowy dziecka poprzez podejmowanie różnorodnych działań z zakresu profilaktyki logopedycznej.

2. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Wspomaganie prawidłowego rozwoju mowy dzieci rozpoczynających edukację przedszkolną.

Cele szczegółowe:

- * wczesne wykrycie ryzyka zaburzeń mowy, wad wymowy i podjęcie działań profilaktycznych
- * wyrobienie prawidłowego toru oddechowego
- * usprawnienie motoryki narządów artykulacyjnych
- * nauka/utrwalenie prawidłowego sposobu połykania
- * rozwijanie percepcji słuchowej
- * rozwijanie komunikacji językowej, wzbogacanie słownictwa
- * przezwyciężanie trudności artykulacyjnych
- * zdobywanie nowych doświadczeń werbalnych
- * wyrównywanie szans edukacyjnych
- * wzmacnianie wiary we własne możliwości, kształtowanie pozytywnej samooceny
- * włączenie i motywowanie rodziców do realizacji działań profilaktycznych stymulujących prawidłowy rozwój mowy ich dziecka

3. SPOSÓB REALIZACJI

Program skierowany jest do dzieci 3-letnich, rozpoczynających edukację w Publicznym Przedszkolu nr 22 w Warszawie.

Mowa dziecka trzyletniego:

- rozumie co się do niego mówi, o ile nie wykracza to poza jego dotychczasowe doświadczenia
- mówi dużo i chętnie, "głośno myśli" podczas zabaw/ wykonywania czynności
- zasób słów zwiększa się do ok. 1000. wyrazów
- buduje zdania z poznanych wyrazów, początkowo proste a w miarę upływu czasu coraz bardziej złożone
- zadaje dużo pytań, jest "ciekawe świata"
- wymienia czynności i przedmioty na obrazku
- mówi dość gramatycznie,
- wymowę cechuje opuszczanie sylaby początkowej lub końcowej, przestawki głoskowe, zniekształcenia wyrazów, uproszczenia, skracanie wyrazów długich

- często brak jest wyraźnych końcówek w wyrazach
- wymawia wszystkie samogłoski i większość spółgłosek
- niektóre głoski są zastępowane przez inne lub opuszczane, np.:głoski [s,z,c,dz] i [sz,ż,cz,dź] są zmiękczone, głoska [r] jest zamieniana na [j] lub [l],
- czasem się zacina lub powtarza słowa (szczególnie w sytuacjach wzbudzających silne emocje).

Założenia programu:

- * grupa : 3-latki
- * okres trwania zajęć : rok szkolny (X - VI)
- * czas trwania: raz w tygodniu , 15-20 min.
- * forma zajęć: zajęcia grupowe

- * metody:
 - logopedyczne: ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, usprawniające motorykę narządów artykulacyjnych, artykulacyjne
 - pedagogiczne: ćwiczenia rytmizujące, ćwiczenia słuchowe, logorytmika, elementy Metody aktywnego słuchania muzyki Batii Strauss
 - lingwistyczne:ćwiczenia rozwijające słownictwo, utrwalające formy gramatyczne, rozwijające umiejętność wypowiedania się
 - wspomagające, wykorzystywane w pracy dydaktycznej z dziećmi przez nauczycieli, np.: Metoda Dobrego Startu, elementy Pedagogiki Zabawy.

- * rodzice:
 - poznanie ogólnych zagadnień profilaktyki logopedycznej
 - możliwość korzystania z konsultacji i porad - instruktaż, wskazanie właściwego postępowania terapeutycznego

- * nauczyciele:
 - prowadzenie systematycznej obserwacji dzieci
 - systematyczna współpraca z logopedą, wymiana doświadczeń
 - uczestniczenie w zajęciach prowadzonych przez logopedę
 - stwarzanie dzieciom okazji do wspólnych ćwiczeń i zabaw stymulujących i utrwalających prawidłowy rozwój mowy
 - zwracanie dzieciom uwagę na zamykanie ust (ćwiczenie powodujące pionizowanie się języka) , wyrabianie właściwego sposobu oddychania podczas zabaw, zajęć itp.
 - zwracanie rodzicom uwagę na problemy dziecka i w razie wątpliwości kierowanie do specjalistów

Cele programu realizowane będą w formie ćwiczeń i zabaw.

Planowane efekty:

* dziecko:

- chętnie bierze udział w ćwiczeniach i zabawach
- potrafi działać w grupie
- potrafi koncentrować uwagę na proponowanych ćwiczeniach i zabawach, uważnie słucha
- oddycha w sposób prawidłowy, prawidłowo połyka
- posiada sprawny aparat artykulacyjny
- osiąga sukces w postaci wzbogaconego słownictwa, poprawy stanu mowy lub wymowy
- potrafi sprawnie komunikować się z otoczeniem
- osiąga sukcesy dydaktyczne na miarę swoich możliwości

* rodzic:

- akceptuje swoje dziecko
- współpracuje z logopedą, nauczycielem i innymi specjalistami
- jest świadomy potrzeb swojego dziecka
- świadomie i z zaangażowaniem kieruje rozwojem mowy swojego dziecka
- wie, jak pracować i pomóc swojemu dziecku w przezwyciężaniu tych trudności

* nauczyciel:

- trafnie diagnozuje poziom rozwoju swoich wychowanków
- posiada podstawową wiedzę merytoryczną i praktyczną na temat pomocy dziecku z trudnościami logopedycznymi
- potrafi stymulować i wspierać rozwój mowy swoich wychowanków
- współpracuje z logopedą i rodzicami

Ewaluacja:

Realizacja zaprezentowanego programu profilaktyki logopedycznej wymaga zastosowania różnorodnych propozycji działań, ćwiczeń i zabaw zawartych w literaturze oraz opracowanych we własnym zakresie, dostosowanych do możliwości dzieci.

Ewaluacja podjętych działań będzie dokonywana na podstawie:

- obserwacji dzieci podczas proponowanych aktywności
- rozmów z nauczycielkami i rodzicami dotyczących aktywności i postępów dzieci w zdobywaniu i doskonaleniu różnorodnych umiejętności
- logopedycznych badań przesiewowych, porównywania wyników
- analizy pracy własnej, własnych przemyśleń i obserwacji dotyczących programu i jego realizacji.

4. WSPOMAGANIE PRAWDŁOWEGO ROZWOJU MOWY DZIECKA

Jednym z podstawowych warunków poprawnego wymawiania jest sprawne funkcjonowanie narządów artykulacyjnych. Gimnastyka narządów mowy ma na celu wypracowanie celowych i zręcznych ruchów języka, warg, żuchwy, podniebienia miękkiego, policzków. Ważne są też ćwiczenia kształtujące prawidłowy oddech oraz ćwiczenia głosowe, gdyż warunkiem prawidłowej mowy jest współpraca układu oddechowego, artykulacyjnego i fonacyjnego. Nie bez znaczenia jest również prawidłowo rozwinięta percepcja słuchowa - ćwiczenia i zabawy słuchowe wzbogacają wrażliwość dziecka na mowę i tym samym wpływają na jej poprawność nie tylko w aspekcie fonetycznym, ale także gramatycznym i leksykalnym. Wpływają też na kształtowanie się uwagi słuchowej, poczucia rytmu. Ważna jest również ogólna sprawność ruchowa, gdyż ruchy precyzyjne - motoryka mała (ruchy palców, narządów artykulacyjnych), kształtują się na bazie ruchów całego ciała (motoryka duża).

4.1. ćwiczenia motoryki aparatu artykulacyjnego

a) ćwiczenia usprawniające język

- * zlizywanie z talerzyka miodu, serka itp.
- * wylizywanie z małego kubeczka, np.: serka "Danonka"
- * ściąganie czubkiem języka z talerzyka chrupek, żelków, płatków itp.
- * kłaskanie językiem (przyklejenie i odrywanie masy języka od podniebienia)
 - "konik na przejażdżce", "skacząca piłeczka/pajacyk/małpka", "padające krople deszczu"
- * uderzenie czubkiem języka o górny wałek dziąsłowy (tuż za zębami)
 - "młotek", "dzięcioł", "rakietka"
- * unoszenie i przytrzymywanie czubka języka przy podniebieniu za górnymi zębami - "parkowanie samochodu"
- * zlizywanie miodu/dżemu/serka itp. z podniebienia przy otwartych ustach
- * ssanie kawałka czekoladki/żelka itp. na języku przy zamkniętych ustach
- * unoszenie i przytrzymywanie czubkiem języka przy podniebieniu żelka/ryżu preparowanego/chrupka itp. - "dźwig", "parkowanie"
- * "przyklejenie" czubka języka do podniebienia, tak trzymając zamykanie i otwieranie buzi - "sopelek", "rozciąganie gumy"
- * otwieranie szeroko ust i sięganie językiem w kierunku nosa, lewego i prawego ucha, brody - "żyrafa", "słoń"
- * buzia otwarta, czubek języka dotyka kolejno zębów na górze, z prawej i lewej strony - "wieszanie firanek"

- * buzia otwarta, czubek języka dotyka kolejno zębów na górze i na dole, - " słoń"
- * wypychanie policzków językiem -"chomik", "szukanie skarbów", "sprzątanie szafy"
- * przy otwartej buzi dotykanie językiem na zmianę za górnymi i dolnymi zębami - "winda", "chodzenie po schodach"
- * przy otwartej buzi wysuwanie języka z buzi i chowanie w głąb jamy ustnej - "żółwik", "zabawa w chowanego", "ślimaczek"
- * otwarta buzia, ruchy poziome języka od jednego do drugiego kącika warg - " huśtawka", "tykanie zegara", "wahadło"
- * oblizywanie czubkiem języka zębów dolnych i górnych od wewnątrz - "mycie ząbków",
- * oblizywanie językiem zębów dookoła (pod wargami) - "karuzela", "pralka", "ruchy wskazówek zegara", "małpka", "mycie zębów"-
- * malowanie językiem/pędzlem swojego podniebienia/sufitu przy otwartej buzi, zaczynając od zębów w stronę gardła - "malowanie sufitu" , " jazda na sankach", "zjeżdżalnia"
- * wciskanie czubka języka między zamknięte zęby - "masaż", "wyciskanie prania", "wałkowanie ciasta"
- * wypychanie górnych przednich zębów czubkiem języka - " ostrzenie języka"
- * wymawianie w tempie sylab z gł.[l] : lalala, lololo, lululu, lelele

b) ćwiczenia usprawniające wargi

- * rozciąganie i ściąganie warg przy zamkniętych ustach - " rybka się uśmiecha i dziwi"
- * ściąganie ust w dziobek i cmokanie - "całuski"
- * parskanie wargami - "zmęczony konik", "pojazdy"/warkot silnika , "wirówka"
- * wciąganie ust w głąb jamy ustnej - "niejadek", "rybka"
- * chwytanie ustami drobnych przekąsek(chrupki, płatki, kawałki chleba itp.) - "podwieczorek pieska/kotka" itp.
- * nadymanie policzków powietrzem, usta ściągnięte i zamknięte - "balonik"
- * powolne otwieranie i zamykanie warg tworzących kształt koła, przy zębach zamkniętych - "rybka"
- * masowanie jednej wargi o drugą - "fale", "zagniatanie ciasta", "lepienie z plasteliny"
- * dwie osoby siedzące naprzeciw siebie trzymają wargami kartkę papieru i każdy ciągnie w swoją stronę - "kto silniejszy ?"
- * zabawy ze słomką (trzymanie słomki wargami , nie zębami):
 - "suszarka" - wydychanie powietrza przez słomkę na dłoń
 - "sprzątanie" - zasysanie przez słomkę kulek z waty/papieru i przenoszenie z miejsca na miejsce/ ze stołu na talerzyk itp.
- * wyraźne wymawianie samogłosek : e-o, i-u, a-u, o-a - "straż pożarna/policja"

c) ćwiczenia żuchwy

- * szerokie otwieranie ust i zamykanie - " zamykanie i otwieranie domku"
- * wysuwanie i cofanie żuchwy (masowanie zębami górnymi dolnej wargi oraz dolnymi górnej wargi) - "rekinek", "grzebień"
- * naśladowanie przeżuwania (usta zamknięte) - " krowa/królik je trawę"
- * ruchy żuchwą na boki - "przesiewanie mąki"

d) ćwiczenia podniebienia miękkiego

- * wdychanie i wydychanie powietrza ustami przy języku wysuniętym i szeroko otwartych ustach - "zmęczony piesek"
- * naśladowanie kaszłania z językiem wysuniętym - "chory krasnoludek/pajacyk"
- * naśladowanie chrapania - "śpiący miś/pajacyk/krasnoludek"
- * nabieranie powietrza przez usta, zatrzymanie w policzkach i wypuszczenie przez nos - "balonik"
- * zasysanie drobnych elementów przez słomkę - " sprzątanie", "zbieranie jabłek/kasztanów"
- * ziewanie - "zmęczony miś/pajacyk/kotek"
- * energiczne wypowiedanie par sylab : uk-uk, ok-ok, yk-yk, ku-ku, ko-ko, ky-ky, gy-gy, go-go, gu-gu - "czkawka",
- * chrapliwe wypowiedanie [h] - "duszek"

e) ćwiczenia prawidłowego połykania

Początkowe połykanie niemowlęce polega na wsuwaniu w trakcie przełykania płasko leżącego języka między zęby; po wyrośnięciu zębów mlecznych przechodzi ono w połykanie poniemowlęce , w którym czubek języka skierowany jest do przedniej części podniebienia; ważne jest, by umiejętność dojrzałego połykania została opanowana przed wymianą zębów mlecznych na stałe, gdyż jego niewłaściwe ułożenie przyczynia się do powstawania wad zgryzu i wad wymowy.

- * ćwiczenie prawidłowego połykania dzielimy na trzy etapy:
 1. nauka unoszenia języka za górne zęby:
 - uwrażliwianie tego miejsca (podniebienie tuż za górnymi zębami) przez dotykanie go zimną łyżeczką
 - wykonywanie tych ćwiczeń języka, w których dotyka on wałka dziąsłowego za górnymi zębami
 2. połykanie śliny:
 - umieszczanie języka za górnymi zębami
 - trzymanie języka w tej pozycji, zamknięcie zębów, rozchylenie warg na

szerokim uśmiechu i połknięcie śliny

/ połykaniu nie może towarzyszyć napięcie i ściągnięcie warg, które nie powinny stawiać oporu przy ich rozchyleniu/

3. połykanie płynów;

- picie płynów odbywa się małymi porcjami

- nabranie do ust niewielkiego łyku płynu, np. wody

- uniesienie języka za górne zęby, zamknięcie zębów, rozchylenie warg i połknięcie płynu.

4.2. ćwiczenia oddechowe i fonacyjne

Podczas mowy istotny jest oddychanie - nabieranie powietrza i gospodarowanie nim, co wiąże się z pracą nad pojemnością płuc oraz wydłużaniem fazy wydechu.

- * powoli wdech przez nos i równie powoli wydech : "wąchanie kwiatków"
- * dmuchanie na różne elementy (wdech przez nos- wydech przez usta / wdech przez usta - wydech przez usta)- watę, piórka, kartkę papieru ("żagiel/ statek") chusteczki papierowe, papierowe listki, apaszki itp.
- * zdmuchiwanie np.: różnych papierowych elementów , kuleczek papierowych, piórek za pomocą słomki - "psotny wietrzyk"
- * dmuchanie przez słomkę na różne elementy - "kto dalej?"
- * dmuchanie przez słomkę do kubka z wodą: słabo, mocno, krótko, długo - "burza"
- * napełnianie policzków powietrzem i powolne wypuszczanie/dmuchiwanie przez usta - "balony"
- * w parach/ naprzeciw siebie dmuchanie na piłeczkę pingpongową (przestrzeń do zabawy można ograniczyć rękami) - "mecz"
- * rozdmuchiwanie za pomocą słomki płamy z farby na kartce - "malowanki"
- * ćwiczenia relaksacyjne : leżenie na plecach, swobodne i regularne oddychanie przez nos , wyobrażanie sobie tego, o czym nauczyciel snuje opowieść , np.: "nad morzem", " na łące"
- * ćwiczenia na rozruszanie przepony, np.: naśladowanie śmiechu różnych osób : " Jak się śmiejemy; wesoło/ cicho/głośno?"

" Mama śmieje się : ha-ha-ha,
tata śmieje się: ho-ho-ho,
babcia śmieje się : hi-hi-hi,
dziadek śmieje się: he-he-he"
- * wdech przez usta i długi wydech na samogłoskach: aaaaa..., ooooo...,uuuuu...
eeeeee..., iiii... - "wąchanie kwiatków", "zdziwienie/zachwyty/zmęczenie"

- * naśladowanie murmurando: mmmmm - "marudzący miś/pajacyk"
- * napełnienie policzków powietrzem i powolne wypuszczanie na [s] ,[f], [w] - "pęknięty balon", "wąż", "wiatr", "lęcący samolot", "odkurzacz"
- * wymawianie na wydechu par głosek/ sylab przeciągając samogłoski: e...- o... i...- u..., ma...- mo..., ta...- to... itp.
- * ćwiczenie modulacji: wymawianie głosek krótko - "samogłoska spada/idzie po schodach"(o-o-o, a-a-a itp.), jak najciszej- "usypiamy misia/lalkę/pajacyka" (śśśś...), jak najgłośniej - "ryczy niedźwiedź/leci samolot" (uuuu..., wwww...)

Zabawy fabularyzowane

(wykonywanie odpowiednich ruchów warg, języka itp. podczas opowiadania tekstu przez nauczyciela - gotowe teksty lub własne, wymyślane na potrzeby zajęć), np.:

"Chory miś"

Miś kaprysi, i źle się czuje (*smutna mina*)

chyba jest chory:

ziewa (*szerokie otwieranie buzi*), nie chce jeść i chudnie (*wciąganie policzków*)
marudzi (*mmmm...*) , kaszle (*kaślanie z wysuniętym językiem*).

Przyjeżdża pogotowie (*e...- o...*).

Pan doktor zbadał misia i zalecił:

inhalacje (*zaciskanie jednej a porę drugą dziurki nosa i oddychanie wolną dziurką*),zdrowe jedzenie (*naśladowanie żucia*) ,zlizywanie miodu (*wysuwanie i chowanie języka*).

" Musztra"

[podczas ćwiczenia buzia szeroko otwarta, ruchy języka zdecydowane]

Język maszeruje jak żołnierz:

raz!-dwa!... (*czubek języka na dolną wargę - na górną wargę*)

trzy!- cztery!... (*czubek języka do lewego kącika warg- do prawego kącika warg*)

"Głodny miś"

Mis obudził się rano, przeciągnął się (*ręce w górę- przeciąganie się*), głośno ziewnął (*szerokie otwieranie buzi- aaaa...*). Rozglądnął się (*język do prawego i do lewego kącika ust*), zaburczało mu w brzuszku (*www...*)- miś był bardzo głodny. Otworzył beczułkę miodu i zaczął z apetytem jeść (*wysuwanie i chowanie języka*), mlaskać (*naśladowanie mlaskania*). Miodek bardzo mu smakował (*oblizywanie językiem warg dookoła*). Jedząc miś ubrudził się: oblizwał kąciki pyszczka (*język do lewego i prawego kącika ust*), pyszczek na dole (*oblizywanie językiem dolnej wargi*) i na górze (*oblizywanie językiem*

górnjej wargi). Potem wyczyścił policzki (*wypychanie językiem prawego i lewego policzka*) oraz ząbki na dole (*oblizywanie zębów dolnych od wewnątrz*) i na górze (*oblizywanie językiem zębów na górze*).

Miodek był pyszny (*cmokanie*).

" Zima"

Pada, pada, pada śnieg (*kląskanie językiem*)

Dmucha, dmucha silny wiatr (*kilka dmuchnięć, usta zaokrąglone*)

Wyrzwał Jasio przez okienko (*wysuwanie i chowanie języka*)

ujrzał zaśniewiony świat.

Gęsty śnieg jest z prawej strony (*wypychanie językiem prawego policzka*),

z lewej strony też go pełno (*wypychanie językiem lewego policzka*).

Z góry lecą płatki śniegu (*wysuwanie języka w kierunku nosa*).

Świat się pokrył białą wełną (*oblizywanie językiem zębów dookoła*),

ale dzieci lubią śnieżek.,

buzie im się szczerze śmieją (*szeroki uśmiech z pokazaniem zębów*).

Z góry jadą na saneczkach (*przesuwanie językiem po podniebieniu, pod górnych zębów w stronę gardła*),

nie przejmują się zawieją (*długo wymawiane "fff"*).

4.3. ćwiczenia słuchowe

- * wsłuchiwanie się w odgłosy z otoczenia
- * "kto to powiedział?" - rozpoznawanie głosów dzieci z grupy, pań z grupy
- * "co słyhać?"-rozpoznawanie i różnicowanie dźwięków z otoczenia: zjawiska, zwierzęta, pojazdy, instrumenty
- * rozpoznawanie kolejności słyszanych odgłosów/dźwięków (dwóch, trzech)
- * różnicowanie dźwięków muzycznych: czas trwania (długo-krótco), natężenie (głośno-cicho), tempo (szybko-wolno), częstotliwość (wysoko-nisko)- zabawy/ realizacja ruchem, głosem itp.
- * poruszanie się w rytm słyszanej muzyki
- * reagowanie na sygnał/pauzę w muzyce (uważne słuchanie i wykonywanie poleceń)
- * "co powiedział robot?"- nauczyciel mówi sylabami a dziecko zgaduje nazwę (w początkowej fazie zabawa wspomaganą obrazkami)
- * "zgaduj-zgadula wyrazowa" (wspomaganie obrazkiem)- nauczyciel pyta np. co to jest?- lata i zaczyna się na "mo-" ("motyl")
- * "głuchy telefon"- nauczyciel mówi dziecku do ucha wyraz a ono przekazuje do ucha dziecku siedzącemu obok (zabawa dzielona na etapy- po troje dzieci)
- * tworzenie rymów - nauczyciel zaczyna a dzieci kończą zdanie, np.:
lata osa koło.../nosa/
lata mucha koło.../ucha/
owoce spadają a dzieci je.../zjadają/

sowa to mądra.../głowa/
mama rysuje a tata.../maluje/
wpadła gruszka do mojego.../fartuszka/
Beata podłogę miotła.../zamiata/
wlaź kotek na.../płotek/
ptaki fruwią a ryby.../pływają/
zróbmy koło, będzie bardzo.../wesół/
słonik trzyma trąbę różowy.../balonik/
mała Ania nie jadła rano.../śniadania/
Tomek buduje mały.../domek/

* reagowanie na słowo, np.: nauczyciel opowiada a dzieci klaszczą, gdy usłyszą podane przez nauczyciela słowo

4.4. ćwiczenia ortofoniczne

Onomatopeje są pierwszymi, naturalnymi słowami dziecka - umożliwiają porozumiewanie się z otoczeniem i są ważnym etapem w rozwoju mowy. Ze względu na zawartość wielu zjawisk językowych często wykorzystywane są w profilaktyce logopedycznej. Podczas tej aktywności stosowane są wszystkie podstawowe elementy: ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, logorytmiczne, sprawności i koordynacji narządów mowy, artykulacyjne, rozwijające słuch fonemowy. Warto do wyrażen dźwiękonaśladowczych dodać też odpowiedni ruch ciała, aby zadbać o wzajemną stymulację ośrodków ruchu i mowy.

- * naśladowanie różnych dźwięków z otoczenia, np. szum drzew, wiatr, padający deszcz, krople wody, dzwon, telefon, zegar itp.
- * naśladowanie dźwięków wydawanych przez pojazdy, np. samochód, samolot, pociąg, karetka, straż pożarna, statek
- * naśladowanie głosów różnych zwierząt

Przykłady zabaw

"Pszczoły":

- pszczoły (dzieci) stoją w ulach (obręcze)
- na muzykę wylatują z uli i swobodnie latają po sali głośno brzęcząc "bzzz"
- na pauzę w muzyce pszczoły wracają do uli (dzieci wchodzi do obręczy)

"Konik"

- dzieci poruszają się swobodnie po sali naśladowując konika: podskoki, klaskanie językiem, parskanie z tupaniem nogą

"Wiatr"

- dzieci stoją swobodnie na dywanie , ręce uniesione go góry
- nauczyciel opowiada o wietrze , który wiał: cicho, głośno, szybko, wolno a dzieci ,kołysząc rękami i naśladowując szum wiatru "fff..." , dostosowują ruch i dźwięk do poleceń

"Zegary"

- dzieci stoją na dywanie , nauczyciel opowiada o różnego rodzaju zegarach i określa jaki dźwięk wydają / dzieci naśladowują ruchem i głosem :
budzik : "dzyń-dzyń" / szybkie poruszanie palcami obu dłoni
zegarek : "tik-tak" / ruchy głowy w lewo i w prawo
zegar z kukułką : "kuku-kuku" / lekkie ruchy głowy do przodu
zegar-dzwon na wieży : "bim-bam" / ręce wyprostowane, dłonie splecione wykonują wymachy na boki
- nauczyciel dzieli dzieci na cztery grupy/ zegary
- na muzykę dzieci swobodnie poruszają się po sali ; na pauzę stają w miejscu i nauczyciel mówi, które zegary wydają dźwięk - wskazana grupa ruchem i głosem naśladowuje dany zegar

"Co robią moje ręce? (pokazanie rąk)

Głaszczą miękko- *tak, tak, tak.*

Pukają- *puk, puk, puk.*

Drapią- *drap, drap, drap.*

Szczypią- *aj, aj, aj.*

Tańczą- *hop, hop, hop.*

Klaszczą- *klap, klap, klap.*

Do widzenia- *pa, pa, pa."*

" Rączki robią: klap, klap, klap (*klaskanie*)

Nóżki tupią: *tup, tup, tup (*tupanie*)*

Tutaj swoją głowę mam (*dotykanie głowy*)

A na brzuszku: *bam, bam, bam (*dłonią po brzuchu*)*

Buzia robi: *am, am, am .*

Oczy patrzą tu i tam (*wodzenie wzrokiem w lewo i w prawo*)

Tutaj swoje uszy mam (*dotykanie uszu*)

a na nosku sobie gram" (*opieranie kciuka na nosie i poruszanie palcami*)

"Co to, co to?"

Jedzie pociąg "fu fu fu"

Trąbka trąbi "tru tu tu"

A bębenek "bum bum bum"

Na to żabki "kum kum kum"

Mucha brzęczy "bzy bzy bzy"
A wąż syczy "s... s... s..."
Baran beczy "bee bee bee"
Za to koza "mee mee mee"
Jeżyk idzie "tup tup tup"
Woda chlapie "chlup chlup chlup"
Dzieciół stuka "stuk stuk stuk"
Do drzwi pukam "puk puk puk"

" *Co kotek miał...*" (M.Kownacka)
/dzieci włączają się ,odpowiadając "miau"/

Mały Jasio kotka
przy kominku spotkał.
Uklonił się kapeluszem
porozmawiać z kotkiem muszę:
- Miał kotek siostrę?
- "miau..."
- Miał kotek pazurki ostre?
- "miau..."
- Miał kotek mamę i tatę?
- "miau..."
- Miał kotek na grzbiecie plamę?
- "miau..."
I tak sobie przez godzinkę
rozmawiali przed kominkiem.

"*Głodne zwierzątka*"

Piesek szczeka: hau, hau, hau.
Kotek miauczy: miau, miau, miau.
Kaczka kwacze: kwa, kwa, kwa.
Krowa muczy: mu, mu, mu.
Kogut pieje: kukuryku.
Każde zwierzątko mówi w swoim języku.
Wszyscy wołają o to samo:
"chce nam się jeść, bo już rano".

"*Dziwne rozmowy*" (Anna Aleksandrowicz)

W chlewiku mieszka świnka
i trąca ryjkiem drzwi,

Gdy niosę jej jedzenie,
to ona: "kwi, kwi, kwi".
Opodal chodzi kaczka,
co krzywe nóżki ma.
Ja mówię jej "Dzień dobry"
a ona: "kwa, kwa, kwa".
Na drzewie siedzi wrona,
od rana trochę zła.
Gdy pytam: "Jak się miewasz?"
to ona: "kra, kra, kra".
Przed budą trzy szczeniaczki
podnoszą straszny gwałt.
Ja mówię: "cicho pieski"
a one: "hau, hau, hau".

"Co mówią zwierzaki?"

Co mówi bocian, gdy żabę zjeść chce?
"Kle, kle, kle"
Co mówi żaba, gdy bocianów tłum?
"Kum, kum, kum"
Co mówi kaczka, gdy jest bardzo zła?
"Kwa, kwa, kwa"
Co mówi kotek, gdy mleczka by chciał?
" Miau, miau, miau"
Co mówi kura, gdy znosi jajko?
" Ko, ko, ko"
Co mówi kogut, gdy budzi w kurniku?
" Kukuryku"
Co mówi krowa, gdy brakuje jej tchu?
" Mu, mu, mu"
Co mówi wrona, gdy wstaje co dnia?
" Kra, kra, kra"
Co mówi piesek, gdy kość zjeść by chciał?
" Hau, hau, hau"
Co mówi ryba, gdy powiedzieć chce?..
Nic! Przecież ryby nie mają głosu.

"Co słyhać na wsi"

Co słyhać? Zależy gdzie.
Na łące słyhać: kle, kle!

Na stawie: kwa, kwa!
Na polu: kra, kra!
Przed kurnikiem: kukuryku!
Ko, ko! w kurniku
Koło budy słyhać: hau!
A na progu: miau!
A co słyhać w domu?- nie powiem nikomu.

"Spacer"

- nauczyciel dzieli dzieci na małe grupy/zwierzątka
- dzieci siedzą w kole, na dywanie
- nauczyciel opowiada, jakie zwierzątka wybrały się na spacer i wskazana grupa dzieci wychodzi na środek i naśladuje zwierzątka ruchem i głosem
- na sygnał, np.: "pieski wróciły do budy" dzieci wracają na swoje miejsce

"Podróż"

- dzieci wybierają się w podróż dookoła świata, podróżując różnymi środkami lokomocji: rower (leżenie na plecach i wykonywanie uniesionymi nogami ruchów okrężnych), samochód (ruchy kierowania, "brrr" / wibracja warg) samolot (ręce wysunięte na boki, "www..."), statek (siad, ręce obejmują kolana, ruchy ciała na boki, "fff..."), pociąg (ruchy rąk w przód, "czcz-czcz"/ "fu-fu")
- nauczyciel opowiada, czym poruszają się w danym momencie a dzieci ruchem i głosem naśladują pojazdy

"Czarodziej"

- nauczyciel wciela się w czarodzieja i zamienia dzieci w różne zwierzęta, przedmioty, pojazdy itp., np.: "hokus-pokus czary-mary zamieniam was w komary/zegary/ wyścigówki/węże" itp.
- dzieci naśladują ruchem i głosem

4.5. ćwiczenia i zabawy słowno-muzyczno-ruchowe

Ćwiczenia i zabawy z elementami logorytmiki to działania słowno- muzyczno- -ruchowe, których podstawą jest rytm. Kształcą one i pobudzają do ruchu całe ciało (motoryka duża) co przyczynia się też do usprawniania narządów mowy (motoryka mała). Polecane są szczególnie dzieciom w wieku przedszkolnym, które często mają trudności z koordynacją, słabsze poczucie rytmu i są mniej sprawne ruchowo. Celem logorytmiki jest m.in. wspieranie we wszechstronnym rozwoju funkcji poznawczych, rozwijanie uwagi słuchowej, nauka reakcji ruchowej na słowo, rozwijanie orientacji przestrzennej i umiejętności panowania

nad własnym ciałem , wzbogacanie systemu leksykalnego i fonetycznego, rozwijanie wrażliwości muzycznej, wyobraźni i pobudzanie do działania.

Do tego typu zajęć należą elementy pochodzenia tanecznego, ćwiczenia metryczne (wrażliwość na zmianę rytmu, akcent muzyczny) oraz ćwiczenia i zabawy słowno-ruchowe.

* realizacja rytmu do słuchanej muzyki, śpiewanej piosenki - ruch , wykorzystanie różnych przedmiotów (np.: klocki, kasztany, patyczki drewniane, łyżeczki metalowe) gra na instrumentach perkusyjnych ;

* ćwiczenia różnicowania tempa (wolno-szybko), dynamiki (cicho-głośno) , wysokości dźwięku (nisko-wysoko) :

- dzieci poruszają się w tempie słuchanej melodii: wolne tempo- kołyszą się w miejscu, szybkie tempo- podskakują po sali/ biegają na paluszkach
- "zegary": nauczyciel gra na bębnie; tempo wolne- dzieci stoją , tułów lekko pochylony , kołyszą rękami w prawo i w lewo / tempo umiarkowane- stoją wyprostowane, ruchy głowy na boki/ szybkie tempo- truchtem biegają po sali
- "bębenek":dzieci siedzą na dywanie, podpierają się z tyłu rękami, nogi ugięte w kolanach i stopami uderzają o podłogę w tempie słyszanego rytmu (reagowanie na zmianę tempa)
- "samoloty" : ręce w bok, dzieci poruszają się w tempie słyszanej melodii (reagowanie na zmianę tempa)
- "spacer": dzieci dostosowują ruch do słyszanych dźwięków , np.: niski/głośny dźwięk- idzie niedźwiedź/ słoń/hipopotam (duże kroki, głośne tupanie, chód na czworakach), wysoki/cichy dźwięk - idzie myszka/mrówka/ leci ptaszek (na palcach, z rękami uniesionymi do góry);

* ćwiczenia różnicowania rytmu, metrum, reagowania na sygnał :

- podczas słuchania muzyki dzieci realizują metrum akcentując na "raz" poprzez np .: klaśnięcie, tupnięcie nogą, uderzając klockami, grając na instrumentach perkusyjnych
- "motyle" : dzieci-motyle kucają na kwiatkach-obręczach; gdy gra muzyka motyle fruwały pomiędzy kwiatami; na przerwę w muzyce siadają na kwiatkach
- "jesienne liście" : dzieci trzymają w dłoni papierowy listek zawieszony na nitce; dzieci wyobrażają sobie że są listkami tańczącymi na wietrze i tańczą do muzyki ; na przerwę w muzyce dzieci-listki ruchem wirowym opadają spokojnie na dywan;
- "echo rytmiczne" : nauczyciel wystukuje/pokazuje ruchem proste przebiegi rytmiczne a dzieci powtarzają

* wykonywanie do muzyki akompaniamentu na instrumentach perkusyjnych (korzystanie z gotowych aranżacji lub tworzenie własnych) / przedmiotach;

* ćwiczenia ruchowe:

- dzieci poruszają się w rytm muzyki jak: "roboty"- proste, usztywnione nogi; "lalki"- na miękkich nogach; "ludzie z waty/plasteliny"- ruchy ciała miękkie, w różne strony; "staruszki"- ciało pochylone, przykurczone
- "zima": na sygnał "sopel" dzieci stają prosto z rękami uniesionymi w górę; na sygnał "odwilż" pochylają się luźno do przodu, ręce swobodnie zwisają i lekko kołyszają na boki (w tle cicha, spokojna muzyka)
- "figury zmieniajcie się": na muzykę dzieci poruszają się swobodnie po sali; na przerwę w muzyce i polecenie nauczyciela zatrzymują się i tworzą z ciała "lodową figurę"- zastygają w bezruchu, w dowolnym układzie ciała;
- "powitanie": dzieci idą po sali w rytm muzyki; na przerwę zatrzymują się i witają z dzieckiem stojącym obok w sposób podane przez nauczyciela, np.: podając sobie dłoń, dotykając się brzuszkami, palcami, łokciami, noskami

* zabawy słowno-ruchowe, słowno-rytmiczne (np.: wierszyki/teksty z pokazywaniem, zabawy paluszkowe)

- realizacja rytmu (analiza sylabowa) do recytowanych wierszyków (uczonych w grupie) : wyklaskiwanie, wytupywanie, stukanie itp.
- " Maszerują dzieci drogą,
raz, dwa, trzy! (*marsz z wysoko uniesionymi kolanami*)
Rączki klaszczą (*klaskanie w dłonie*)
tupią nogi (*tupanie nogami*)
raz, dwa, trzy! (*klaskanie i tupanie*)
Maszerują, maszerują
raz, dwa, trzy! (*marsz z wysoko uniesionymi kolanami*)
I wesoło podskakują
raz, dwa, trzy!" (*podskoki obunóż*)
- "Dwa malutkie misie
chcą potańczyć dzisiaj (*ręce pod boki, ruchy z nogi na nogę*)
Hopsa, hopsa (*podskoki*)
dana, dana (*ręce pod boki, obrót*)
tańczą misie dziś od rana.
Dwa malutkie misie (*ręce pod boki, ruchy z nogi na nogę*)
tańczą z nami tak"
- "Ojciec Wirgiliusz (*marsz w kole; jedna osoba stoi w środku*)
uczył dzieci swoje,
a miał ich wszystkich
sto dwadzieścia troje
Hejże, dzieci, (*zatrzymanie, rytmiczne klaśnięcia w dłonie*)

hejże, ha, hejże, ha, hejże, ha!

Róbcie wszystko to, co ja, to, co ja!"

(*dzieci naśladowują to, co pokazuje i mówi osoba stojąca w kole; czynność, pojazd, zwierzątko itp.*)

- "Bierzemy muchy w paluchy (*"szczypiemy" powietrze przed sobą- 3 razy*)
Robimy z muchy placuchy (*klepiemy otwartą dłoń o dłoń- 3 razy*)
Kładziemy muchy na blachy (*klepiemy dłońmi o brzusek- 3 razy*)
Radochy mamy po pachy" (*rączki podkurczamy pod pachy i "wiercimy" ciałem*)

- "*Wróbelek*"

"Raz mały wróbelek
miał mały werbelek,

"mały"- *składanie dłoni jakby w nich była mała
pileczka*

werbelek wróbelka

"wróbelek"- *machanie dłońmi jak skrzydełkami*

mał felerek,

"werbelek"- *naśladowanie pukania palcami*

felerek werbelka

wskazującymi w bębenek

małego wróbelka,

"felerek"- *strzepywanie dłoni*

felerek werbelka

Bęc! (*kłaśnięcie w dłonie*)

- "Głowa, ramiona,
kolana, pięty / 3 razy
Głowa, ramiona, kolana, pięty,
Oczy, uszy, usta, nos!

* *pokazywanie części ciała; zwiększanie tempa*

- "Tu mam wargi i ząbeczki,
tam wpadają cukiereczki.
To policzek a to drugi,
mam też język piękny, długi (*wyciąganie języka na brodę*)
Tu mam brodę a tu nosek,
tu jest moje czoło.
Jak zobaczę się w lusterku,
śmieję się wesoło!"
(*rozciąganie warg w szerokim uśmiechu*)

- "*Pajaczek*"

Mały pajaczek
na bębenku gra,
palcami stuka,

każdy go słucha
gdy tak pięknie gra.

*(rytmiczne mówienie i wystukiwanie rytmu palcami: wszystkie naraz / raz
lewą raz prawa dłonią/ kolejno- od kciuka do małego)*

- "Talarek"

Jak to miło i wesoło,
gdy talarek
krąży w koło.
Talar tu, talar tam
talar krąży tu i tam.

*a) rytmiczne mówienie i wyklaskiwanie: w dłonie i o kolana, w parach
o swoje dłonie i dłonie kolegi itp.*

*b) dzieci stoją w kole; z lewej dłoni robimy "koszyczek";
rytmicznie mówimy tekst i przenosimy przedmiot prawą dłonią ze swojej
lewej dłoni i kładziemy do lewej dłoni- "koszyczka" osoby stojącej po
naszej prawej stronie - przedmiot wędruje tak długo, aż skończy się tekst ;
* zamiast talarka można użyć innego słowa i przedmiotu, np.: guziczek,
kasztanek
* osoba, która w tym momencie trzyma przedmiot w dłoni może otrzymać
do wykonania jakieś zadanie, rozwiązuje zagadkę itp.*

- "Jesienna pogoda"

Deszczyk pada: kap, kap, kap (*ruchy dłońmi naśladujące padanie deszczu*)
Woda chłapie: chlapu, chlap (*uderzanie dłońmi o uda*)
Jesień niesie deszcz (*przebieranie palcami*)
i wiatr (*dmuchanie, poruszanie rękami w górze boki*)
Burzę (*tupanie nogami*)
no a nawet grad (*kłaśnięcia w dłonie*).
Mam parasol (*dłonie złączone nad głową*)
i kalosze (*wysuwanie lewej i prawej stopy do przodu*)
Zaraz je na nogi włożę (*ręce pod boki i obrót*)

- "Rączki do góry"

Rączki do góry, nóżki prościutkie (*ręce w górze, stanie na baczność*)
A tak się bawią dzieci malutkie (*ręce pod boki, obrót*)
Piłeczki skaczą prosto do góry (*podskoki*)
A tak po niebie pływają chmury (*ręce w górze, ruchy na boki*)
Każdy się robi taki malutki (*kucnięcie*)
To proszę państwa są krasnoludki (*dłonie złączone nad głową*)

- * uderzanie palcami, kreślenie palcem po wzorach ,np.: wzory proste z Metody Dobrego Startu (Marta Bogdanowicz)
- * zabawy muzyczno-ruchowe inspirowane Metodą aktywnego słuchania muzyki Batii Strauss

4.6. ćwiczenia stymulujące ogólny rozwój dziecka

- * rozwijanie słownictwa biernego i czynnego:
 - słuchanie i adekwatne reagowanie na polecenia
 - słuchanie rymowanek, wierszyków, opowiadań, bajek
 - rozpoznawanie i nazywanie przedmiotów/ czynności w przestrzeni, na obrazku, np.:
 - "*co to? kto to?*": pokaż pana, który siedzi na ławce i czyta gazetę, pokaż kotka bawiącego się wólczką; kto przechodzi przez ulicę? kto robi zakupy? co pije mleczko? co biega po podwórku i goni kury? ; co leży na stole? co leży pod krzesłem? co jest w pudełku? itp.
 - "*co jest w zaczarowanym pudełku/woreczku?*": wkładamy do pojemnika kilka przedmiotów, dziecko wyjmuje jeden- podaje nazwę, opisuje jak wygląda, do czego służy itp. ; dziecko korzystając tylko ze zmysłu dotyku rozpoznaje przedmiot i podaje nazwę ;
 - "*czego brakuje?*" (zaczynamy od trzech przedmiotów): na stole/dywanie kładziemy przedmioty, dzieci nazywają; dzieci zamykają oczy, nauczyciel chowa jeden a dzieci zgadują, czego brakuje (podają nazwę)
 - "*co robi?*" - nauczyciel pokazuje gestem, dzieci nazywają:
 - " Ręce do / *machania, prania, lepienia* /
 - Nogi do / *skakania, biegania, kopania piłki* /
 - Palce do ... / *liczenia, pisania, grania na pianinie* /
 - A zęby do ... / *jedzenia, mycia* /
 - Głowa do ... / *kiwania, myślenia* /
 - Uszy do / *słuchania* /
 - Oczy do ... / *patrzenia, mrugania* /
 - Usta do ... / *uśmiechania się, śpiewania, dmuchania, całusków* /
 - wskazywanie/ znajdowanie przedmiotu/osoby na podstawie opisu, np.: jest czerwony, ma cztery kółka, kierownicę i jeździ po ulicy; ma jasne włosy, długie niebieskie spodnie, żółtą koszulkę z wizerunkiem pieska
 - opisywanie przedmiotów (cechy, właściwości, przeznaczenie) lub postaci
 - rozwiązywanie zagadek (co to? kto to?; prawda- fałsz)
 - nauka rymowanek, wierszyków, piosenek (poznawanie nowych słów/pojęć)
 - ćwiczenia słownikowe (kształcenie poprawnych konstrukcji gramatycznych, zachęcanie i kształcenie umiejętności tworzenia wypowiedzi na podstawie przeżyć, ilustracji, tekstów) np.:
 - "*dokończ zdanie*":
 - Na kwiatku usiadł/ła...(motyl, pszczoła, osa, biedronka)

Na niebie świeci...(słońce, gwiazda, księżyc)
 Na drzewie dojrzewają... (jabłka, gruszki, śliwki)
 Po niebie latają...(ptaki, motyle, samoloty)
 Na łące rośnie...(trawa, kwiaty)
 Mam w koszyku...(grzyby, jabłka, zakupy)
 W sklepie kupiłem...(chleb, sok, cukierki, mleko, zabawki itp.)
 W pokoju mam...(zabawki, łóżko, szfę, fotel itp.)
 "powiedz...": W przedszkolu lubię...; W domu lubię...; W domu mama...;
 W domu tata...; Nie lubię...; Cieszy mnie, gdy...; Jest mi smutno, gdy...
 "wstaw słowo" - nauczyciel opowiada a dzieci w odpowiednim momencie
 (nauczyciel pokazuje wtedy obrazek) wypowiadają ustalone przez niego
 słowo/nazwę w odpowiedniej formie fleksyjnej, np.: "kotek"
 Krzys ma w domu małego "kotka". Ten mały "kotek" ma kocyk do spania
 i miseczkę do picia mleka. Mleko to ulubione jedzenie małego "kotka".
 To Krzys wlewa małemu "kotkowi" mleko do miseczki. Po jedzeniu mały
 "kotek" lubi bawić się piłeczką. Po zabawie zmęczony "kotek" kładzie się
 na kolanach Krzysia i zasypia.
 "co było potem?": kończenie opowiadania rozpoczętego przez nauczyciela,
 kończenie historyjki obrazkowej

* ćwiczenia palców i dłoni

- malowanie palcami
- wydzieranki, wyklejanki
- lepienie
- nawlekanie na sznurek koralików, makaronu itp.
- kolorowanie
- wycinanie nożyczkami
- kreślenie po śladzie, ćwiczenia grafomotoryczne
- masażyki - ćwiczenia wykonywane w parach/w kole, na plecach dziecka siedzącego przed nami, np.:

"Na spacer" : nauczyciel opowiada, kto wybrał się na spacer, np.: mrówki/
 myszki- *szybkie przebieranie palcami po plecach*, bocian/pani w szpilekach-
stukanie palcami wskazującymi, żabka/zajaczek/pchła- *krótkie, odrywane*
ruchy palcami, wąż/ślimak/dżdżownica- *posuwiste ruchy dłońmi*, kaczka/
 gęś- *klapanie dłońmi*, słoń/niedźwiedź/hipopotam- *uderzanie pięściami*.

"Polana":

Z góry na polanę drobny deszczyk pada (*przebieranie palcami*)
 Rzeczka w dole płynie, bajki opowiada (*posuwanie dłońmi z góry na dół*)
 O tym, że na płotek wskoczył mały kotek (*krótkie, urywane ruchy obu dłoni*)
 że malutkie myszki biegają pod płotem (*stukanie palcem wskazującym*)

O małym ślimaczku siedzącym na łące (*dłonie kreślą koła*)
i o skaczącej po trawie biedronce (*stukanie naprzemian palcami obu dłoni*)

- * zabawy z chustą animacyjną
- * ilustrowanie tekstów (gotowych lub wymyślanych przez nauczyciela) za pomocą instrumentów perkusyjnych
- * zabawy popularne: "Kółko graniaste", "Mało nas", "Mam chusteczkę", "Balonik", "Karuzela", "Stary niedźwiedź", "Chodzi lisek koło drogi"

5. SCENARIUSZE ZAJĘĆ /przykłady/

Mowa nie jest procesem izolowanym i ściśle łączy się z ogólnym rozwojem ruchowym i poznawczym dziecka. Poniższe scenariusze oraz te zawarte w literaturze mogą być wykorzystywane przez nauczycieli do przeprowadzania zajęć dydaktycznych z dziećmi. Zaproponowane w nich ćwiczenia i zabawy nauczyciel może też dostosowywać i wplatać w zaplanowane przez siebie zajęcia lub przeprowadzać je z grupą w czasie pobytu dzieci w przedszkolu, np. w ranku, przed posiłkami, po południu.

I. *Śmiechy, chichy*

Cel: usprawnianie narządów artykulacyjnych podczas wypowiedzania głosek
doskonalenie łączenia oddechu z fonacją, usprawnianie ręki (rysowanie)

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: mimiczne, oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne,

Pomoce: piłka, lusterka;

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (piłka):

- dzieci siedzą na dywanie, w kole
- nauczyciel toczy piłkę kolejno do każdego dziecka
- dziecko, do którego potoczyła się piłka, mówi swoje imię;

2. *Zabawa mimiczna* (lusterka):

- każde dziecko otrzymuje lusterko
- nauczyciel rozmawia z dziećmi na temat elementów twarzy, dzieci oglądają siebie w lusterku: jakie znacie/jak się nazywają części twarzy? co można nimi robić? do czego służą?
- zabawa minki: co można pokazać mimiką twarzy? (emocje)
 - a) dzieci wykonują różne miny i obserwują swoją twarz w lusterku, np.: wesoła, smutna, zdziwiona, wystraszona, zła/zagniewana,
 - b) chętne dziecko wykonuje różną śmieszny minę swojego pomysłu a pozostałe dzieci próbują naśladować;

3. *Śmiechy, chichy:*

- dzieci stoją w kole
- nauczyciel pyta: dlaczego / kiedy się śmiejemy? czy wszyscy śmieją się tak samo?
- zabawa w naśladowanie śmiechu w różnych sytuacjach, różnych osób, np.:
 - a) śmiech: wesoły, cichy, głośny, stłumiony (z zamkniętymi ustami)
 - b) śmiech:
 - mamy- ha, ha, ha
 - taty- he, he, he
 - dziecka- hi, hi, hi
 - staruszka- hy, hy, hy
 - Mikołaj- ho, ho, ho

4. *Pożegnanie i podziękowanie za wspólną zabawę-* machamy do siebie dłońią na pożegnanie.

II. *Poznaję świat- zwierzęta domowe*

Cel: doskonalenie percepcji i uwagi słuchowej, rozwijanie sprawności ruchowej (motoryka duża i mała), usprawnianie narządów artykulacyjnych podczas fonacji głosek, doskonalenie percepcji wzrokowej

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: artykulacyjne, słuchowe, ruchowe, manualne, dźwiękonaśladowcze,

Pomoce: płyta CD z odgłosami zwierząt, obrazki ilustrujące zwierzęta, muzyka, 2-elementowe puzzle papierowe (zwierzątka), kartka papieru, kredki/farby do malowania rękami (do wyboru)

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie:* dzieci stoją w kole i witają się kolejno ze sobą uderzając swoimi dłońmi w dłonie dziecka stojącego po prawej stronie;
2. *Co słychać?* (płyta CD, obrazki zwierząt):
 - dzieci siedzą w kole, na środku leżą obrazki ilustrujące zwierzęta domowe
 - dzieci słuchają kolejno odgłosów zwierząt , zgadują nazwę zwierzątka i wskazują odpowiedni obrazek;
3. *Spacer zwierzątek* (muzyka, obrazki zwierząt):
 - dzieci poruszają się swobodnie po sali, w rytm muzyki
 - na przerwę w muzyce zatrzymują się, nauczyciel pokazuje obrazek ilustrujący wybrane zwierzątko i dzieci naśladowują je ruchem i głosem;
4. *Puzzle zwierzątkowe* (kartka, 2-elementowe puzzle, klej, kredki lub farby do malowania palcami):
 - nauczyciel bierze tyle zestawów puzzli, ile dzieci siedzi przy stole: każde

dziecko otrzymuje 1 element układanki a pozostałe nauczyciele kładzie na środku stolika

- dzieci odszukują brakujący element swojej układanki i nakleją obrazek na kartkę, kolorują obrazek
- dzieci biorą prace i stają w kole; każde dziecko przedstawia swoje zwierzątko: nazywa i naśladuje odgłos;

5. *Pożegnanie*: dzieci posyłają sobie całuski.

III. *Poznaję świat- zwierzęta domowe*

Cel: utrwalanie części ciała, utrwalanie nazw zwierząt, doskonalenie koordynacji słuchowo-ruchowej i uwagi słuchowej, rozwijanie słownictwa i umiejętności wypowiedzenia się

Rodzaj ćwiczeń/zabaw: słuchowe, ruchowe, artykulacyjne, fonacyjne, słowne

Pomoce: kolorowe kółeczka z papieru, bębenek, trójkąt, kartka, kredki

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie*:

- dzieci stoją w kole i witają się "przybijając piątkę" i mówiąc "hej!"

2. *"Rączki robią..."* (zabawa artykulacyjna, dźwiękonaśladowcza):

- dzieci stoją w kole
- nauczyciel mówi wierszyk a dzieci pokazują części ciała oraz naśladują odgłosy, włączają się do recytacji:

" Rączki robią: klap, klap, klap (*klaskanie*)

Nóżki tupią: tup, tup, tup (*tupanie*)

Tutaj swoją głowę mam (*dotykanie głowy*)

A na brzuszku: bam, bam, bam (*dłonią po brzuchu*)

Buzia robi: am, am, am .

Oczy patrzają tu i tam (*wodzenie wzrokiem w lewo i w prawo*)

Tutaj swoje uszy mam (*dotykanie uszu*)

a na nosku sobie gram" (*opieranie kciuka na nosie i poruszanie palcami*)

3. *Zwierzątko* (zabawa słuchowa):

- dzieci siedzą w kole, każde trzyma papierowe kolorowe kółeczko
- nauczyciel wymienia różne nazwy a dzieci reagują, podnosząc kółeczko do góry, tylko wtedy, gdy usłyszą nazwę zwierzątka;

4. *Szybko-wolno* (zabawa słuchowo-ruchowa):

- nauczyciel rozmawia z dziećmi o rodzajach/cechach dźwięków: prezentuje za pomocą instrumentów perkusyjnych (lub grając na pianinie),

pyta "czy gram tak samo?"

- dzieci określają, czym różnią się dźwięki, porównują je do zwierząt:
 - a) szybko-wolno (gra na bębenku); dzieci poruszają się w danym tempie:
 - szybko*- myszka, pies, pantera, kot itp.
 - wolno*- ślimak, żółw, słoń

5. *Moje ulubione zwierzątko* (ćwiczenie manualne-rysowanie):

- dzieci rysują zwierzątko, które chciałyby mieć , które im się podoba
- prezentacja prac : dzieci mówią , jakie zwierzątko narysowały

6. *Pożegnanie*: nauczyciel podchodzi do każdego dziecka i "przybija piątkę".

IV. Poznaję zwierzątko- Kotek - cz.I

Cel: usprawnianie narządów artykulacyjnych, doskonalenie percepcji uwagi słuchowej i koordynacji słuchowo-ruchowej, rozwijanie słownictwa i umiejętności wypowiedzenia się

Rodzaj ćwiczeń/zabaw: artykulacyjne, słuchowe, ruchowe, dźwiękonaśladowcze słowne

Pomoce: wierszyki o kotku, muzyka

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie*: wprowadzenie do zajęć (zagadka- zabawa słowno-ruchowa):
 - nauczyciel mówi zagadkę- wierszyk z pokazywaniem
 - dzieci naśladowują gesty-ruchy i kończą wierszyk odgadując zagadkę:

Takie ma oczy / łączenie kciuka z palcem wskazującym i przyłożenie do oczu

Takie ma wąsy / pokazanie palca wskazującego i środkowego, złączenie rąk

Taki ma nos / dotknięcie nosa zgiętym palcem wskazującym

Pazurkami drapie / drapanie palcami po udach

Myszy łapie / naśladowanie łapania, w powietrzu

Wchodzi na płotek / wysokie unoszenie kolan

Nazywa się..... KOTEK / dzieci głośno wypowiadają nazwę

2. " *Co kotek miał...*" (ćw. dźwiękonaśladowcze, fonacyjne)

- dzieci siedzą w kole, nauczyciel czyta wiersz
- po każdym pytaniu dzieci włączają się ,odpowiadając "miau":

"Mały Jasio kotka przy kominku spotkał.

Uklonił się kapeluszem, porozmawiać z kotkiem muszę:

- Miał kotek siostrę?
- "miau..."
- Miał kotek pazurki ostre?

- "miau..."
 - Miał kotek mamę i tatę?
 - "miau..."
 - Miał kotek na grzbiecie plamę?
 - "miau..."
- I tak sobie przez godzinkę rozmawiali przed kominkiem."

3. *Spacer kotków* (zabawa słuchowo-ruchowa):

- dzieci naśladują kotki poruszając się w rytm muzyki
- na przerwę w muzyce "zasypiają" / skulone leżą w bezruchu.

4. *Pożegnanie* - dziecko "przybija piątkę" dziecku stojącemu po prawej stronie (po kolei, w prawa stronę).

V. *Poznają zwierzątka- Kotek* - cz.II

Cel: utrwalenie części ciała, doskonalenie percepcji słuchowej, doskonalenie sprawności narządów mowy, doskonalenie motoryki małej

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: ruchowe, słuchowe, logorytmiczne, manualne

Pomoce: tekst opowiadania, kartka z konturem kotka, farby i pędzle.

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (zabawa słowno-ruchowa):

- dzieci stoją w kole
- dzieci nazywają części ciała i pokazują:

"Głowa, ramiona,
kolana, pięty / 3 razy
Głowa, ramiona, kolana, pięty,
Oczy, uszy, usta, nos.

2. *Głodny kotek* (usprawnianie narządów mowy):

- dzieci siedzą w kole
- nauczyciel opowiada historyjkę o kotku a dzieci wykonują określone ruchy warg i języka:

" Mały kotek obudził się rano: przeciągnął się (*ręce w górę, przeciąganie*), ziewnął (*szerokie otwieranie buzi*).Poczuł burczenie w brzuszku (*parskanie wargami*). Był bardzo głodny, więc wyruszył na poszukiwanie miseczki z mleczkiem: rozejrzał się na boki (*buzia otwarta, ruchy języka od kącika ust do kącika*), spojrzął w górę (*unoszenie języka w kierunku nosa*) i w dół (*wysuwanie języka do brody*). Zobaczył miseczkę i podbiegł do niej (*kląskanie językiem*). Z apetytem pił mleczko (*buzia otwarta, wysuwanie i języka*). Po jedzeniu oblizwał się (*oblizywanie językiem warg dookoła*). Umył policzki

(wypychanie policzków językiem), ząbki na dole (ruchy języka za dolnymi ząbkami) i na górze (ruchy języka za górnymi ząbkami).

3. "Wlazł kotek..." (zabawa logorytmiczna):

- nauczyciel śpiewa piosenkę i realizuje rytm ruchowo (prezentuje dzieciom):
na "1" tupnięcie nogą (zaznaczenie metrum)
na "2" i "3" kłaśnięcie w dłonie
- dzieci śpiewają i realizują rytm wspólnie z nauczycielem:

1 / 2 3
1. Wlazł / ko - tek
2. Nie / dłu - ga

1 / 2 3
na / pło - tek
nie / krót - ka
1 / 2 3
i mru - / ga.
a wsam / raz.

1 / 2 3
Ła - / dna to
Za - / śpie - waj

1 / 2 3
pio - / sen - ka
ko - / tecz - ku

1 / 2 3
nie dłu- / ga.
jeszcze / raz.

4. *Pożegnanie*: dzieci stoją w parach i żegnają się dotykając częściami ciała (palce, łokcie, brzuszki, plecki).

V. Poznaję zwierzątka- Piesek.

Cel: nabywanie umiejętności uważnego słuchania, doskonalenie sprawności narządów mowy podczas wypowiedzania zgłosek, doskonalenie umiejętności stosowania poprawnych form gramatycznych, rozwijanie sprawności ruchowej (motoryka duża i mała)

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: ortofoniczne, fonacyjne, uwagi słuchowej, ruchowe, manualne, sensoryczne

Pomoce: tekst o piasku, obrazek przedstawiający piaska, kręgle, szarfy, stopki, ławeczka, tunel, kartka z konturem piaska, farby

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (zabawa ruchowa, ortofoniczna) - dzieci stoją w kole, pokazują/naśladowują odgłosy :

"Co robią moje ręce? (pokazanie rąk)

Głaszczą miękko- *tak, tak, tak.*

Pukają- *puk, puk, puk.*

Drapią- *drap, drap, drap.*

Szczypią- *aj, aj, aj.*

Tańczą- *hop, hop, hop.*

Klaszczą- *klap, klap, klap.*

Witają się / *dziecko podaje dłoń dziecku stojącemu po jego prawej stronie*"

2. *Mały piasek* (uwaga słuchowa, ćwiczenie gramatyczne):

- dzieci siedzą w kole

- nauczyciel opowiada o piasku; gdy w trakcie opowiadania pokaże obrazek z piaskiem , dzieci uzupełniają tekst słowem " *piasek*" w odpowiedniej formie fleksyjnej:

" Krzyś ma w domu małego "*pieska*". Ten mały "*piasek*" w domu swój kącik a tam: kocyk i miseczkę. Kocyk służy małemu "*pieskowi*" do spania a miseczka do jedzenia. Mały "*piasek*" lubi pić wodę i gryźć kostki. To Krzyś codziennie karmi małego "*pieska*". Po jedzeniu mały "*piasek*" lubi bawić się z Krzysiem kolorową piłeczką. Po zabawie zmęczony "*piasek*" kładzie się na kocyku i zasypia.

3. *Pieski na spacerze* (zabawa ruchowa, sprawnościowa, sensoryczna):

- nauczyciel przygotowuje tor dla dzieci-piesków : kręgle, stopki, szarfy, tunel, ławeczka i wyjaśnia zadanie

- "pieski" idą na spacer pokonując przeszkody:

kręgle - *idą na czworakach slalomem między kręglami*

szarfy - *przeskakują obunóż przez złożone i ułożone, jedna za drugą, szarfy*

stopki - *idą stawiając kolejno stopy na stopkach*

ławeczka - *przechodzenie po ławeczce*

tunel - *przechodzenie na czworakach przez tunel*

4. *Kropeczkowy piasek* (ćwiczenie manualne):

- dzieci siedzą przy stolikach, każde dostaje kartkę z konturem psa

- dzieci maczają palec w farbie i wypełniają obrazek kropkami

- prezentacja prac.

5. *Pożegnanie*: dzieci machają rękami "pa, pa".

VI. Jesienna pogoda

Cel: wydłużanie fazy wydechu, umiejętność gospodarowania oddechem, umiejętność łączenia oddechu z fonacją, usprawnianie narządów mowy, doskonalenie sprawności ruchowej, doskonalenie percepcji słuchowej i uważnego słuchania;

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: oddechowe, fonacyjne/ortofoniczne, ruchowe, słuchowe, rytmiczne, manualne;

Pomoce: tekst wierszyka, papierowe listki jesienne, muzyka, kartka z narysowanym konturem parasola, niebieski papier, klej

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie:* dzieci stoją w kole i trzymając się za ręce "puszczają iskierkę".

2. *"Jesienna pogoda"* (wierszyk z pokazywaniem, ćw.ortofoniczne):

- dzieci stoją w kole, nauczyciel wprowadza dzieci do tematu o pogodzie
- nauczyciel mówi wierszyk o jesiennej pogodzie a dzieci włączają się naśladowując ruchy i odgłosy:

"Deszczyk pada: kap, kap, kap (*ruchy dłońmi naśladowujące padanie deszczu*)

Woda chlapie: chlapu, chlap (*uderzanie dłońmi o uda*)

Jesień niesie deszcz (*przebieranie palcami*)

i wiatr (*dmuchanie, poruszanie rękami w górze boki*)

Burzę (*tupanie nogami*)

no a nawet grad (*kłaśnięcia w dłonie*).

Mam parasol (*dłonie złączone nad głową*)

i kalosze (*wysuwanie lewej i prawej stopy do przodu*)

Zaraz je na nogi włożę (*ręce pod boki i obrót*) "

3. *"Jesienny wiatr"* (zabawa oddechowa, ruchowa, słuchowa):

- każde dziecko trzyma w dłoni papierowy listek jesienny
- nauczyciel zaczarowuje dzieci w wiatr , dzieci dmuchają na listek w różny sposób: delikatnie, mocno, powoli (długi strumień powietrza), szybko (krótki strumień powietrza)
- listki tańczą na wietrze (dzieci poruszają się w rytm muzyki), na przerwę w muzyce wiatr zdmuchuje listki na ziemię (dzieci dmuchają na listki).

4. *"Pada deszczyk"* (ćwiczenia manualne-wydzieranka, naklejanie, kolorowanie)

- dzieci otrzymują kartki z konturem parasola, niebieski papier, klej, kredki
- dzieci kolorują kredkami parasole
- dzieci wydzierają palcami kawałki niebieskiego papieru i naklejają na kartkę "krople" deszczu.

5. *Pożegnanie i podziękowanie za wspólną zabawę.*

VII. Jesień

Cel: doskonalenie umiejętności dmuchania, wydłużanie fazy wydechu, doskonalenie sprawności narządów mowy, doskonalenie percepcji słuchowej i uwagi słuchowej, doskonalenie koordynacji słuchowo-ruchowej

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: oddechowa, uwagi słuchowej, muzyczno-ruchowa, rytmiczna

Pomoce: listek jesienny, obręcze, muzyka, dzwonki, kubeczki z wodą, słomki, gazeta, drewniane patyczki

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie:*

- dzieci stoją w kole
- dziecko mówi listkowi swoje imię, dmucha na "magiczny listek jesienny" i przekazuje kolejnemu dziecku.

2. *"Jesienny spacer"* (zabawa słuchowo-ruchowa):

- na dywanie leżą kolorowe obręcze/kałuże
- na muzykę dzieci poruszają się w rytm muzyki omijając kałuże
- na przerwę w muzyce i dźwięk dzwoneczków zatrzymują się, stają prosto z rękami uniesionymi i złączonymi nad głową/ parasole.

3. *"Burza"* (ćw. oddechowe):

- dzieci siedzą przy stolikach
- każde otrzymuje kubeczek z wodą i słomkę
- dzieci dmuchają przez słomkę do kubka z wodą ; delikatnie, mocno, krótko, długo.

4. *"Jesienna pogoda"* (ilustracja muzyczna do tekstu):

- nauczyciel dzieli dzieci na cztery zespoły, dzieci siedzą na dywanie
- nauczyciel opowiada o jesiennej pogodzie a zespoły, w odpowiednim momencie, naśladują odgłosy:

"wiatr" - *dmuchanie na listek jesienny*

"szum drzew"- *gniecenie i pocieranie gazetą*

"deszcz" - *gra na dzwoneczkach*

"grzmoty" - *gra na drewnianych patyczkach*

5. *Pożegnanie*- dzieci machają rączka "pa, pa".

VIII. Skarby jesieni

Cel: utrwalenie części ciała, rozszerzanie słownictwa, doskonalenie sprawności ruchowej, doskonalenie sprawności narządów mowy, doskonalenie percepcji i uwagi słuchowej,

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: ruchowa, artykulacyjna, słowna, logorytmiczna,
Pomoce: kasztan, muzyka, obręcz, słomka, papierowe jabłuszka, "skrzyneczka"
skarby jesieni/obrazki przedstawiające skarby jesieni

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (zabawa słowno-ruchowa): nauczyciel mówi i pokazuje gestem a dzieci naśladują i określają czynności:

" Tu mam ręce do / *machania* /
Nogi do / *skakania, biegania, kopania piłki* /
Palce do ... / *liczenia* /
A zęby do ... / *jedzenia, gryzienia* /
Głowa do ... / *myślenia* /
Uszy do / *słuchania* /
Oczy do ... / *patrzenia* /
Usta do ... / *uśmiechania się* /

2. *"Zbieramy grzyby"* (zabawa słuchowo-ruchowa):

- wprowadzenie do zabawy: nauczyciel rozmawia z dziećmi o tym, jakie skarby przynosi nam jesień:
ogród- *warzywa*, sad- *owoce*, las- *grzyby*, park- *kolorowe liście, kasztany, żołędzie*
- na dywanie leżą obręcz, o dwie mniej niż jest dzieci
- dzieci poruszają się w rytm muzyki zbierając grzyby/ schylają się raz w prawą a raz w lewą stronę/
- na przerwę w muzyce wchodzi do wolnej obręczy
- dzieci, którym nie udało się znaleźć wolnej obręczy siadają przy stoiku.

3. *"Kto więcej zbierze?"* (ćwiczenie narządów mowy):

- dzieci siedzą przy stolikach, każde ma: słomkę, pięć papierowych jabłuszek i skrzynka
- nauczyciel objaśnia zadanie i przeprowadza próbę z jednym elementem
- dzieci za pomocą słomki muszą umieścić jabłuszka w skrzynce ; mają na to 1. minutę
- po upływie określonego czasu nauczyciel sprawdza, komu ile jabłuszek udało się umieścić w skrzynce.

4. *Pożegnanie:* dzieci stoją w kole, puszczają podwójną iskierkę.

IX. Jesienny spacer

Cel: utrwalenie części ciała, rozszerzanie słownictwa, doskonalenie sprawności ruchowej, doskonalenie sprawności narządów mowy, doskonalenie percepcji i uwagi słuchowej,

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: słowna, ruchowa, logorytmiczna, ortofoniczna

Pomoce: rymowanki, kasztanek, słomka, papierowe kasztanki i koszyczek.

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (zabawa słowno-ruchowa):

- dzieci stoją w kole, nauczyciel mówi wierszyk i pokazuje a dzieci naśladują:

"Z tyłu plecki /*dotykanie pleców*/
z przodu brzuszki /*dotykanie brzucha*/
można pomasować / *ruchy okrężne rękami po brzuchu*/
Jedną rączkę / *wyciąganie jednej ręki do przodu*/
drugą rączkę / *wyciąganie drugiej ręki do przodu*/
można pocałować / *całowanie dłoni, usta w dzióbek*/"

2. "Spacer pana Języczka" (uwaga słuchowa, usprawnianie narządów mowy):

- nauczyciel opowiada a dzieci naśladują ruchy narządami mowy:

"Pan Języczek wybrał się na jesienny spacer. Szedł połą dróżką podskakując (*kląskanie językiem*) i uśmiechał się wesoło (*szeroki uśmiech, z pokazaniem zębów*). Idąc rozglądał się w jedną stronę (*język do jednego kącika ust*), w drugą stronę (*język do drugiego kącika ust*), dookoła (*oblizywanie warg dookoła*). Po drodze spotkał różne zwierzątka: biegającego pieska (*hau, hau*), małego kotka (*miau*), pełzającą żmiję (*sss...*), stukającego w drzewo dzięcioła (*pukanie czubkiem języka o podniebienie*). Na placu zabaw widział dzieci grające w piłkę (*oblizywanie zębów dookoła*). Zmęczony szybko wrócił do domu (*kląskanie językiem*).

3. "Wędrujący kasztanek" (zabawa logorytmiczna):

- dzieci stoją w kole
- nauczyciel objaśnia i prezentuje zabawę:

"*Kasztanek*"

Jak to miło i wesoło,
gdy kasztanek
krąży w koło.
Kasztan tu, kasztan tam
kastan krąży tu i tam.

* *dzieci stoją w kole; z lewej dłoni robimy "koszyczek";
rytmicznie mówimy tekst i przenosimy kasztanek prawą dłonią ze swojej*

lewej dłoni i kładziemy do "koszyczka" - lewej dłoni osoby stojącej po naszej prawej stronie;

* kasztanek wędruje tak długo, aż skończy się tekst;

4. "Kto więcej zbierze?" (ćwiczenie narządów mowy):
 - dzieci siedzą przy stolikach, każde ma: słomkę, pięć papierowych kasztanków i koszyczek
 - nauczyciel objaśnia zadanie i przeprowadza próbę z jednym elementem
 - dzieci za pomocą słomki muszą umieścić kasztanki w koszyczku ; mają na to 1. minutę
 - po upływie określonego czasu nauczyciel sprawdza, komu ile kasztanków udało się umieścić w koszyczku.
5. *Pożegnanie*: dzieci stoją w kole, uderzają dłońmi o dłonie dziecka stojącego po prawej stronie.

X. Poznają otaczający świat- instrumenty muzyczne

Cel: utrwalanie odgłosów zwierząt, poznanie nazw instrumentów muzycznych, doskonalenie sprawności narządów mowy poprzez wymawianie zgłosek, usprawnianie percepcji i uwagi słuchowej, usprawnianie koordynacji słuchowo- ruchowej, kształtowanie poczucia rytmu

Rodzaje ćwiczeń/zabaw: ortofoniczna, słuchowa, słowno-ruchowa, logorytmiczna

Pomoce: rymowanka, płyta CD, obrazki przedstawiające instrumenty muzyczne, drewniane patyczki, piosenka "Włazł kotek"

Przebieg zajęć:

1. *Przywitanie* (zabawa ortofoniczna): nauczyciel recytuje/zadaje pytania a dzieci odpowiadają naśladując odgłosy zwierząt:

"Co mówią zwierzaki?"

Co mówi bocian, gdy żabę zjeść chce?

"Kle, kle, kle"

Co mówi żaba, gdy bocianów tłum?

"Kum, kum, kum"

Co mówi kaczka, gdy jest bardzo zła?

"Kwa, kwa, kwa"

Co mówi kotek, gdy mleczka by chciał?

"Miau, miau, miau"

Co mówi krowa, gdy brakuje jej tchu?

"Mu, mu, mu"

Co mówi ryba, gdy powiedzieć chce?...

Nic! Przecież ryby nie mają głosu.

2. *"Co tak gra?"* (ćwiczenie słuchowe):

- nauczyciel rozmawia z dziećmi o instrumentach muzycznych: do czego służą? jakie instrumenty znają/widziały? itp.
- na środku leżą obrazki przedstawiające różne instrumenty muzyczne
- dzieci słuchają dźwięków różnych instrumentów i zgadują nazwę/ wskazują odpowiedni obrazek;

3. *"Jestem małym muzykantem"* (zabawa słowno-ruchowa):

- dzieci stoją w kole, nauczyciel recytuje wierszyk i ruchem ilustruje jego treść- dzieci naśladują:

*"Moje ręce chociaż małe, do zabawy są wspaniałe /unoszenie dłoni
Palce grają na pianinie /przebieranie palcami i przesuwanie w prawo i
w lewo
na bębnie / klepanie dłońmi o brzusek
mandolinie / jedna ręka wyciągnięta w bok, łączenie kciuka i palca wska-
zującego drugiej ręki, szybkie przesuwanie po brzuszku
na fujarce / unoszenie i trzymanie dłoni jedna za drugą, ruszanie palcami
na skrzypcach / jedna ręka wysunięta i uniesiona, druga naśladuje
ruchy smyczka po strunach
na gitarze /naśladowanie gry na gitarze
i na wszystkim, o czym marzę!"*

4. *"Wlazł kotek"*- koncert (zabawa logorytmiczna):

- dzieci siedzą na dywanie, każde trzyma drewniane patyczki
- nauczyciel z dziećmi mówią/śpiewają piosenkę i wystukują rytm na drewnianych patyczkach.

5. *Pożegnanie*: machanie dłonią "pa, pa".

LITERATURA

- * Bryła M., Muszyńska A. *"Wędrownka Języczka-Podróżniczka w świat mowy"* Scenariusze grupowych zajęć logopedycznych dla dzieci dwu- i trzyletnich. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2013 - Wydanie I
- * Borsuk-Sorota, E., Kruszewska A. *"Smaczne zabawy buzi i języka"* Ćwiczenia aparatu artykulacyjnego dla dzieci. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2014 - Wydanie I
- * Chmielewska E. *"Zabawy logopedyczne i nie tylko"* Poradnik dla nauczycieli i rodziców. Kielecka Oficyna Wydawnicza PW 'MAC'S.A.', Kielce 1997
- * Demel G. *"Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola"* Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1978
- * Graban J., Sprawka R. *"Trening słuchu"* Ćwiczenia rozwijające percepcję słuchową u dzieci. Płyta CD. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2012 - Wydanie IV
- * Krupa D., Pszczołka J. *"Zabawy logopedyczne na cztery pory roku"* Scenariusze do zajęć grupowych dla dzieci w wieku przedszkolnym. Wydawnictwo Impuls, Kraków 2010
- * Małkiewicz M. *"Jarmark logopedyczny"* Wybór zabaw wspomagających mowę przedszkolaków. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2012 - Wydanie III
- * Rutkowska-Błachowiak I. *"Gimnastyka buzi na wesoło"* Ćwiczenia narządów artykulacyjnych dla dzieci. Wydawca Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Wydawnictwo- Drukarnia "Bonami", Poznań 2002
- * Sprawka R., Graban J. *"Logopedyczne zabawy grupowe dla dzieci od 4. do 7. lat"* Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2004 - Wydanie I
- * Wasilewicz G. *"Gdzie jesteś języczku?"* 30 zabawnych wierszyków usprawniających narządy mowy dziecka. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2013 - Wydanie I

